

Magdalena Golińska-Konecko

<https://orcid.org/0000-0001-6082-6400>

Wydział Humanistyczny

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

„Dobra zmiana” w mediach. Komu wyszła na dobre?

Słowa kluczowe: media, reforma mediów, demokracja medialna, kryzys mediów

Key words: media, media reform, media democracy, crisis in media

Po 1989 roku w Polsce, na skutek procesów transformacji politycznej i uformowania nowych, demokratycznych struktur państwa, podobnie jak w innych krajach Europy Środkowo-Wschodniej rozpoczęło się tworzenie nowego ładu medialnego opartego na rozwiązaniach i doświadczeniach europejskich¹. Do życia powołano publiczną radiofonię i telewizję. Jednak mimo że do „politycznego głosu” doszli wówczas ludzie, którym walka z cenzurą i propagandą była nieobca, to jak zauważa Piotr Bielawski:

[...] albo nie wyobrażali sobie innego niż w PRL sposobu funkcjonowania mass mediów, albo łatwo dochodzili do przekonania już w 1989, że zmiana decydentów i upadek poprzedniego systemu sprawiają, iż prasa, radio i telewizja, służąc „nowej rzeczywistości”, mogą, a nawet powinny, funkcjonować tak jak dotychczas².

Od początku swego istnienia publiczne media w Polsce poddawane więc były oddziaływaniu politycznemu, jakie wywierali na nie rządzący. Bezustannie musiały też opierać się próbom nieformalnego podporządkowania polityki informacyjnej organom sprawującym władzę. Przyczyn takiego stanu rzeczy można upatrywać między innymi w tym, że od początku lat dziewięćdziesiątych telewizja publiczna szeroko udostępniała antenę przedstawicielom nowej władzy, starając się w ten sposób zerwać ze swą propagandową, peerelowską przeszłością. Zdaniem Krystyny Doktorowicz zmiana sposobu komunikowania politycznego skutkowałą coraz większą medializacją polityki. Transformacji uległy też relacje między mediami a polityką, czego konsekwencją były próby podporządkowania mediów publicznych partiom politycznym. Jak twierdzi autorka:

¹ B. Ocieпка, *Dla kogo telewizja? Model publiczny w postkomunistycznej Europie Środkowo-Wschodniej*, Wrocław 2003, s. 30.

² P. Bielawski, *Media publiczne – potencjalny fundament demokracji w Polsce*, w: *Media publiczne. System medialny w Polsce – pytania i dezyderaty*, red. P. Bielawski, A. Ostrowski, Wrocław 2010, s. 25.

[...] w Polsce przez lata utrzymywało się przekonanie, że politycy dysponujący częstym dostępem do telewizji wygrywają wybory. Dodatkowo, podobnie jak w innych krajach Europy środkowowschodniej, występował całkowity brak tradycji niezależności czy autonomii mediów³.

Kolejne rządy od 1989 roku, mimo dzielących je różnic, w jednej kwestii były niemal zgodne. Dążyły do zdobycia kontroli nad Polskim Radiem i Telewizją Polską, do ich zdominowania. Niezależnie od opcji politycznej nie były również w stanie – a może po prostu nie chciały – spojrzeć na publiczne media przez pryzmat interesu państwa. Wielokrotnie też w ciągu ostatnich dwudziestu lat problem wykorzystywania telewizji i radia publicznego dla celów politycznych stawał się przedmiotem zaciętych sporów politycznych, a także decyzji politycznych i ustawowych wymieniających osoby odpowiedzialne za politykę medialną w Polsce. W tle tych sporów do mediów publicznych przychodzili i odchodzili z nich kolejni prezesi, a wraz z nimi tak zwani swoi dziennikarze, zastępując, często z dnia na dzień, tych docenianych przez poprzednią opcję polityczną.

W TVP nowe twarze pojawiały się za czasów każdego z czternastu wcześniejszych prezesów telewizji, zaczynając od koalicji SLD-PSL i Wiesława Walendziaka (był prezesem TVP od marca 1993 do kwietnia 1996 roku), a potem koalicji SLD-Unia Wolności, gdy w 1996 roku prezesem został związany z PSL Ryszard Miazek (pełnił tę funkcję od kwietnia 1996 do czerwca 1998 roku). Z telewizją dziennikarze rozstawali się też za rządów SLD i popieranego przez lewicę Roberta Kwiatkowskiego⁴ (był prezesem od czerwca 1998 do lutego 2004 roku). Pierwsze rządy Prawa i Sprawiedliwości w mediach publicznych też miały swoje „ofiary”. Kiedy w 2006 roku rządy w TVP objął Bronisław Wildstein (pełnił tę funkcję od maja 2006 do lutego 2007 roku), najpierw zwolniono dyrektorów, potem niektórych dziennikarzy⁵. Z kolei za kadencji Włodzimierza Ławniczaka (od sierpnia do grudnia 2010 roku, rządy koalicji PO-SLD-PSL) z powodu roszad kadrowych do Rzecznika Praw Obywatelskich trafił wniosek PiS-u o „[...] świadomie podjętą praktykę dyskryminacyjną”⁶.

Ciągła walka o wpływy w mediach publicznych i nieustanne zmiany personalne w Polskim Radiu i TVP negatywnie odbijały się, niestety, na poziomie ich

³ K. Doktorowicz, *Polski system mediów publicznych. Jak to się stało?*, w: *Media publiczne...*, s. 42.

⁴ „Zwolniłem pewnie najwięcej ludzi ze wszystkich prezesów, bo 2 tys., ale przyjąłem bardzo mało, mniej przez sześć lat niż Bronisław Wildstein przez dziewięć miesięcy. Robiliśmy restrukturyzację. Chciałem, żeby TVP była dobrze zarządzaną sprawną firmą medialną. I taka była” (Robert Kwiatkowski w wywiadzie dla „Rzeczpospolitej”, cyt za: E. Olczyk, *Robert Kwiatkowski o pracy w TVP*, [online] <<http://www.rp/Plus-Minus/308049933-Robert-Kwiatkowski-o-pracy-w-TVP.html#ap-2>>, dostęp: 6.08.2016).

⁵ *Wildstein zwalnia i nominuje*, [online] <<https://finanse.wp.pl/wildstein-zwalnia-i-nominuje-6036385571439233a>>, dostęp: 14.03.2017.

⁶ Jan Pospieszalski, Tomasz Terlikowski, Tomasz Sakiewicz, Anita Gargas, Bronisław Wildstein, Rafał Ziemkiewicz, Wojciech Cejrowski, Jacek Karnowski, Joanna Lichočka – to tylko niektórzy dziennikarze zdaniem posłów PiS dyskryminowani przez władze TVP. Por. *TVP dyskryminuje konserwatywnych dziennikarzy? PiS składa wniosek do RPO*, [online] <<http://m.newsweek.pl/polska/tvp-dyskryminuje-konserwatywnych-dziennikarzy-pis-sklada-wniosek-do-rpo,70317,1,1.html>>, dostęp: 14.02.2017.

propozycji programowej. Spory doprowadziły też do pełnej destabilizacji polskich mediów publicznych. Zostały one bardzo poważnie uwikłane w walkę ideową między organami władzy i partiami politycznymi w Polsce. Zdestabilizowany został system ich finansowania.

Podczas ostatnich wyborów parlamentarnych, w październiku 2015 roku, politycy PiS-u wzywali do reformy mediów publicznych, informowali też o trwających pracach nad przekształceniem mediów publicznych w narodowe. Pomimo społecznych protestów w 2016 roku partia PiS wprowadziła nowe prawo dotyczące mediów publicznych. W wyniku tego stały się one mediami narodowymi, a rząd przejął nad nimi całkowitą kontrolę. Owo unarodowienie oznaczało upolitycznienie zarówno treści, jak i kadr. Pracę straciło prawie 230 osób zatrudnionych w TVP i Polskim Radiu – część z nich w drodze zwolnień, część odeszła sama w proteście przeciwko nowej linii programowej mediów publicznych⁷.

W 2018 roku mijają dwa lata od objęcia fotela prezesa TVP przez Jacka Kurskiego (jego kadencja zaczęła się w styczniu 2016 roku) i rok od objęcia stanowiska prezesa Polskiego Radia przez Jacka Sobalę, który w marcu 2017 roku zastąpił Barbarę Stanisławczyk⁸. Czas ten upłynął pod hasłem personalnych roszad, eksperymentów w eterze, rozstań z dziennikarzami i medialnych sporów ze związkami zawodowymi, a wizerunkowo był jednym z najgorszych okresów w historii publicznych mediów⁹.

W najnowszych sondażach zarówno TVP1, jak i TVP2 odnotowały spadek oglądalności. TVP1 w ciągu roku ubyło aż 11%, a TVP2 6% widzów. Jeśli brać pod uwagę wszystkich odbiorców powyżej czwartego roku życia, to w tym samym czasie widownia komercyjnej konkurencji również zmniejszyła się, ale w Polsce zaledwie o 2%, a w TVN-ie o 4%¹⁰. Dwucyfrowe spadki oglądalności zanotowały również flagowe programy informacyjne, które od czasu „dobrej zmiany” są oskarżane o manipulację i brak obiektywizmu. W kwietniu 2017 roku pozycję lidera wśród programów informacyjnych ponownie utrzymały

⁷ Z samym tylko Polskim Radiem rozstała się grupa 30 dziennikarzy na etacie i 30 współpracowników. Ci pierwsi odchodzili najczęściej za porozumieniem stron, współpracownikom zwykle nie przedłużono umów. Listę „ofiar dobrej zmiany” publikuje na swojej stronie Towarzystwo Dziennikarskie. Została ona wysłana do Rzecznika Praw Obywatelskich i międzynarodowych organizacji dziennikarskich, broniących wolności słowa. Por. *Lista dziennikarzy ofiar „dobrej zmiany”*, [online] <<http://towarzystwodziennikarskie.org/>>, dostęp: 14.05.2017; *Lista dziennikarzy ofiar „dobrej zmiany”*, [online] <<http://www.press.pl/tresc/42865,lista-dziennikarzy-ofiar-dobrej-zmiany>>, dostęp: 4.04.2017; G. Rzeczkowski, „Dobra zmiana” w mediach publicznych. *Bitwa w kanałach*, [online] <<http://www.polityka.pl/tygodnikpolityka/kraj/1655824,1,dobra-zmiana-w-mediach-publicznych.read>>, dostęp: 30.03.2016.

⁸ Jacek Sobala w przeszłości kierował już między innymi Trójką i Programem I PR.

⁹ B. Sowa, *(Nie)dobra zmiana w TVP i Polskim Radiu. To najgorszy wizerunkowo rok*, [online] <<http://wiadomosci.dziennik.pl/media/artykuly/541005,nie-dobra-zmiana-w-tvp-i-polskim-radiu-publiczne-media-wpadki-wizerunkowe.html>>, dostęp: 27.01.2017.

¹⁰ Wyniki oglądalności w pierwszym półroczu 2017 roku opublikowała firma badawcza Nielsen Audience Measurement, a na swojej stronie internetowej opracował je portal Wirtualnedia.pl.

„Fakty” TVN-u, wygrywając z „Wiadomościami” TVP1. Wszystkie główne programy informacyjne notują spadki oglądalności, a największy – „Teleexpress”¹¹.

Na wizerunek radia decydujący wpływ miał konflikt z zespołem Trójki¹². Najwięcej stracił Pogram 1, którego procentowy udział w słuchalności rozgłośni radiowych spadł z 9,3% w 2015 roku do 8,8% w 2016 roku. Jedyńka osiągnęła tym samym najgorszy wynik w historii badań słuchalności radia, pozostając daleko w tyle za RMF FM (24,9%) oraz Radiem Zet (13,6%). Wyniki gorsze od poprzednika miała też stacja PR 24, kanał informacyjny, który zastąpił w eterze młodzieżową Czwórkę¹³.

Rządy „dobrej zmiany” nie służą też rynkowi prasy, na którym zarejestrowano wielkie spadki sprzedaży. Drastyczny odpływ czytelników zanotowała cała wielka czwórka prawnicy¹⁴. Znaczące straty poniosły też takie tytuły, jak „Newsweek”, „Angora” czy „Polityka”, a nawet niezmienny od lat lider rynku, czyli „Gość Niedzielny”. Jedyne „Tygodnik Powszechny” odniósł spory sukces i mógł pochwalić się wzrostem sprzedaży o 12% względem analogicznego okresu w 2016 roku¹⁵.

¹¹ Program „Fakty” wybierany był średnio przez 2,838 mln widzów w wieku 4+. Na drugim miejscu znalazły się „Wiadomości” TVP1, które oglądało średnio 2,493 mln widzów, co oznacza spadek o ponad 183,7 tys. widzów. Trzecie miejsce zajął „Teleexpress”, ze średnią widownią na poziomie ponad 2,468 mln widzów. Program notuje spadek o ponad 369,1 tys. widzów. Jest to największy spadek wśród głównych programów informacyjnych. Czwartą pozycję w rankingu zajmują „Wydarzenia” telewizji Polsat – średnio 1,948 mln widzów. Najmniejszą popularnością cieszyła się „Panorama” TVP2, ze średnią oglądalnością na poziomie 1,226 mln widzów. Program stracił ponad 45 tys. widzów. Dane za: Nielsen Audience Measurement, [online] <<http://www.agbnelsen.pl/Raporty,tygodniowe,477.html>>, dostęp: 5.06.2017; Ł. Szewczyk, „Fakty” TVN wygrywają z „Wiadomościami” TVP1. Najwięcej traci „Teleexpress”, [online] <<https://media2.pl/media/141359-Fakty-TVN-wygrywaja-z-Wiadomosciami-TVP1.-Najwiecej-traci-Teleexpress.html>>, dostęp: 5.06.2017.

¹² 28 listopada 2016 roku za „nękane zarządu” (między innymi żądania przystąpienia do mediacji), za „czarny PR” i „działanie na szkodę” Polskiego Radia zwolniony został Paweł Sołtys, przewodniczący Związku Zawodowego Dziennikarzy i Pracowników Trójki i Dwójki. W rzeczywistości, jako szef związku, bronił dziennikarek zdegradowanych za emitowanie materiałów. Po Pawle Sołtysie zarząd Polskiego Radia wyrzucił również Wojciecha Dorosza, wiceprzewodniczącego związku, dziennikarza pracującego w Trójce od 10 lat, także za „nękane zarządu”. Kilka dni później z Polskim Radiem rozstała się Maja Borkowska. Była to siedemnasta osoba, która padła ofiarą „dobrej zmiany”. Zob. S. Grela, „Sytuacja w Trójce naprawiona”. „Nihilizm zlikwidowany”. *Straż Radia nie wpuszcza „buntowników”*, [online] <<https://oko.press/sytuacja-trojce-naprawiona-nihilizm-zlikwidowany-straz-radia-wpuszcza-buntownikow>>, dostęp: 15.03.2017.

¹³ *Trójka z największym spadkiem, traci też Jedyńka. Słaby start Polskie Radio 24*, [online] <<http://www.wirtualnemediamedia.pl/arttykul/trojka-z-najwiekszym-spadkiem-traci-tez-jedynka-slabystart-polskie-radio-24#>>, dostęp: 20.02.2017.

¹⁴ Największe straty poniosło „Wprost” – tygodnik ten sprzedawał się w 2017 roku o 29% gorzej niż rok wcześniej. Podobnie było z „Gazetą Polską”, która odnotowała spadek o 27%, i „Do Rzeczy” – o ponad 23%. Najlepiej w tym zestawieniu wypada tygodnik „wSieci” – sprzedaż tego tytułu w porównaniu z 2016 rokiem spadła o 10%. Dane za: J. Noch, „Dobra zmiana” nie służy prawicowym mediom. *Wszystkie tygodniki sympatyzujące z PiS zanotowały wielkie spadki sprzedaży*, [online] <<http://natemat.pl/206501,dobra-zmiana-nie-sluzy-prawicowym-mediom-wszystkie-tygodniki-sympatyzujace-z-pis-zanotowaly-wielkie-spadki-sprzedazy>>, dostęp: 22.04.2017.

¹⁵ Tamże.

Prasa drukowana przeżywa kryzys, a dodatkowo może pogłębić go decyzja rządu o ograniczeniu lub całkowitym wycofaniu przez instytucje publiczne i spółki państwowe reklam i ogłoszeń z mediów „antyrządowych”, dla których główne źródło finansowania stanowią właśnie przychody z reklam¹⁶.

Zawierania na rynku mediów prywatnych i publicznych umiejscowiły je po dwóch stronach barykady politycznej (w dwóch skrajnych obozach) – nastąpił bowiem podział mediów na „prorządowe” i „antyrządowe”. Dodatkowo utrwała to, a nawet podsyca i tak już głęboki podział w polskim społeczeństwie. Dochodzi do sytuacji, w której media „prorządowe” zaczynają być słuchane i oglądane wyłącznie przez „prorządową” publiczność, natomiast media „antyrządowe” – przez przeciwników PiS-u. Obie strony wzajemnie się krytykują, a często również obrażają. Co więcej, media publiczne i prywatne stacje przedstawiają widzom zupełnie inny obraz świata. Różnice w relacjach z tych samych wydarzeń bywają porażające, zwłaszcza biorąc pod uwagę, że pokazywane jest to samo miejsce ich akcji, wydarzenia dzieją się o tej samej godzinie, a powstają dwa zupełnie inne obrazy rzeczywistości¹⁷.

Publiczność optująca za jedną z dwóch stron konfliktu ma ograniczoną możliwość konfrontacji swoich poglądów z przedstawicielami drugiej strony. Media „prorządowe” unikają bowiem zapraszania do studia polityków i komentatorów o odmiennych poglądach, a politycy PiS-u niechętnie rozmawiają z dziennikarzami mediów uznanych za „antyrządowe”. Telewizja narodowa nie tylko tworzy alternatywną rzeczywistość, szczytem absurdu i zaprzeczeniem wszelkich standardów dziennikarskich są też tak zwane paski informacyjne w TVP Info, okrzyknięte przez widzów mianem „pasków grozy”¹⁸.

Od początku „dobrej zmiany” do Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji (KRRiT) trafiły dziesiątki skarg na Telewizję Polską. W czerwcu 2017 roku 82 z nich dotyczyły treści zamieszczonych w programach informacyjnych TVP (66 odnosiło się do programów TVP Info, a 16 do „Wiadomości” – którym to zarzucano nierzetelność, manipulację i stronniczość, między innymi w materiałach o muzułmanach)¹⁹.

¹⁶ M. Nowak, *Ringer Axel Springer Media: Pis zabrał nam reklamy. Straty liczymy w milionach*, [online] <<https://parezja.pl/ringier-axel-springer-media-pis-zabral-nam-reklamy-straty-liczymy-milionach/>>, dostęp: 21.06.2017.

¹⁷ Taka sytuacja miała miejsce między innymi podczas „czarnych marszów” czy wtedy, kiedy tysiące Polaków pod budynkiem sejmu demonstrowało swój sprzeciw wobec zmian wprowadzanych przez PiS w sądownictwie. Telewizja publiczna przekonywała w swoich relacjach, jak niewielka była frekwencja społeczna, a uczestników manifestacji pokazywała w negatywnym świetle. W stacji TVN z kolei protesty były często przerysowane, biorąc pod uwagę liczbę uczestników.

¹⁸ W paskach TVP Info między innymi Polacy protestujący w obronie Sądu Najwyższego nazwani zostali „obrońcami pedofili i alimenciarzy”, a „Grzegorz Schetyna nawoływał do puczu”. Z wnioskiem o udostępnienie informacji publicznej nazwisk twórców tak zwanych pasków grozy wystąpiła do Telewizji Polskiej organizacja pozarządowa – Sieć Obywatelska Wachdog Polska. Zob. K. Krysztofik, *TVP Info uderza „paskami grozy” w opozycję*, [online] <<https://wiadomosci.wp.pl/tvp-info-uderza-paskami-grozy-w-opozycje-6145539431647361a>>, dostęp: 20.07.2017; *TVP nie ujawnia osób odpowiedzialnych za paski w TVP Info*, [online] <<http://wiadomosci.onet.pl/kraj/tvp-nie-ujawnia-osob-odpowiedzialnych-za-paski-w-tvp-info/ymdh4dh>>, dostęp: 27.07.2017.

¹⁹ Aż 54 skargi dotyczyły jednego z czerwcowych wydań programu „Minęła 20” (z 6 czerwca 2017 roku). Jego twórcom zarzucono dyskryminację muzułmanów i mowę nienawiści. Donosy

Działania polskiego rządu wobec publicznych mediów zostały skrytykowane przez wielu zachodnich polityków, a wolność mediów i stan polskiej demokracji badali specjaliści wysłannicy Unii Europejskiej, między innymi prezes European Federation of Journalists (Europejskiej Federacji Dziennikarzy), Mogens Blicher Bjerregård. Stwierdził on:

Jak mamy doprowadzić, by rząd w Turcji respektował wolność prasy i zaprzestał ingerowania w rynek mediów, jeśli nie zajmiemy się najpierw Polską, członkiem UE? Komisja Europejska powinna podkreślić wagę fundamentalnych wartości UE oraz znaczenia rządów prawa poprzez podjęcie działań przeciwko Polsce²⁰.

Zastrzeżenia i sugestie przedstawicieli Komisji Europejskiej nie wpłynęły jednak na zmianę polityki polskiego rządu wobec mediów. Instytucja mediów publicznych w „dojrzałych demokracjach” jest swoistego rodzaju gwarantem poziomu uprawiania profesji dziennikarskiej, zapewnia wypełnianie przez media powinności społecznych. Jednym z najważniejszych zadań mediów publicznych – obok działań określanych jako misyjne – powinno być zachowanie i promocja wysokich standardów wykonywania profesji dziennikarskiej. To te media, finansowane z pieniędzy publicznych, powinny chronić opinię publiczną przed bylejąkością i brakiem informacji, która w przypadku mediów komercyjnych wydaje się trudna do uniknięcia²¹. Tymczasem TVP i Polskie Radio nadal są głównymi orędownikami obozu „prorządowego”. Dziennikarze stają się stroną w konfliktach politycznych i zamiast komentować sprawy publiczne, angażują się w walkę polityczną w takim samym zakresie jak politycy. Profil polityczny poszczególnych anten TVP i Polskiego Radia jest oficjalnie głoszony²².

W 2017 roku, po zaledwie półtora roku rządów Prawa i Sprawiedliwości, Polska spadła z bardzo wysokiego, 18. miejsca w międzynarodowym rankingu Wolności Prasy Reporterów bez Granic na 54. miejsce (między innymi za Rumunią i Tajwanem)²³. Wśród niewykorzystanych szans i narzędzi w Polsce

dotyczyły również nieostrożnych komentarzy Wojciecha Cejrowskiego (o Donaldzie Tusku i Bronisławie Komorowskim). Dwie skargi złożono też na „Panoramę” i „Teleexpress”. W tym samym okresie nie złożono żadnej skargi na Polsat czy Superstację, a po jednej na TVN i Telewizję Republika. Zob. *Do KRRiTV trafiły dziesiątki skarg na TVP. Widzów bulwersowały m.in. wypowiedzi Cejrowskiego*, [online] <<http://www.wprost.pl/kraj/10068379/Do-KRRiT-trafily-dziesiatki-skarg-na-TVP-Widzow-bulwersowaly-min-wypowiedzi-Cejrowskiego.html>>, dostęp: 2.08.2017; *Widzowie skarżą się na antyislamskie materiały „Wiadomości” i TVP Info oraz komentarze Wojciecha Cejrowskiego w „Minęła 20”*, [online] <<http://www.wirtualnemedia.pl/arttykul/widzowie-skarza-sie-na-antyislamskie-materialy-wiadomosci-i-tvp-info-oraz-komentarze-wojciecha-cejrowskiego-w-minela-20>>, dostęp: 3.08.2017.

²⁰ Cyt. za: K. Zbytewska, *Nie-dobra zmiana w mediach*, [online] <<http://www.euractiv.pl/section/demokracja/news/nie-dobra>>, dostęp: 25.04.2017.

²¹ P. Bielawski, *Media publiczne – potencjalny fundament...*, w: *Media publiczne...*, s. 25.

²² K. Doktorowicz, *Polski system mediów publicznych...*, w: *Media publiczne...*, s. 42.

²³ W raporcie czytamy, że: „Kontrowersyjne reformy wprowadzane od końca 2015 roku przez skrajnie konserwatywny rząd Prawa i Sprawiedliwości obejmują przejęcie kontroli nad publicznym radiem i telewizją, wymianę ich dyrektorów i przekształcenie ich w narzędzia propagandowe”. Przedstawiciele organizacji zauważają, że kilka niezależnych gazet i tygodników, które sprzeciwiają się reformom PiS-u, „[...] zostało zdławionych ekonomicznie”. „Teraz, mimo powszechnej krytyki, rząd ogłosił plany »repolonizacji« mediów będących w rękach zagranicznych

po 1989 roku Polskie Radio i TVP zajmują niewątpliwie niechlubne czołowe miejsce. W ich kwestii zmieniający się decydenci polityczni zajmowali i nadal zajmują tę samą postawę – chcą zdobyć nad nimi władzę. Jak słusznie stwierdza P. Bielawski: „[...] nie rozumieją, jaką rolę mogłyby te media pełnić, jaki mają one w sobie potencjał, lub jest im ten problem obojętny”²⁴.

Reforma mediów publicznych merytorycznie i jakościowo przysłużyła się więc niewątpliwie tylko mediom komercyjnym i tak zwanym nowym mediom. Dawno bowiem niepubliczne stacje radiowe i telewizyjne, a przede wszystkim Internet, nie odnotowały tak dużego przyływu profesjonalistów. Nową przystanią dla „ofiar” Jacka Kurskiego stały się media internetowe i nowe kanały telewizyjne, które zadebiutowały już w naziemnej telewizji cyfrowej tworzonej między innymi przez Grupę ZPR Media, Onet czy Wirtualną Polskę²⁵. Część dziennikarzy przyjęła jedna z największych spółek medialnych w Polsce – Agora S.A. Nieliczni, jak Piotr Kraśko, Jacek Tacik czy Diana Rudnik, rozpoczęli współpracę z największymi stacjami komercyjnymi, głównie z TVN-em. Trudno oczekiwać jednak, że nowe stacje prywatne zmienią oblicze rynku medialnego w Polsce. Do ich stworzenia potrzebne jest solidne zaplecze finansowe, a poza tym mają one silną konkurencję w postaci już istniejących liberalnych portali, stacji i tytułów.

Jak przyznaje Tomasz Goban-Klas, kiedyś wierzono: „prawdziwe, bo wydrukowali”, potem było „prasa kłamie”, dzisiaj „telewizja powiedziała”; kiedy jednak widoczny stanie się deficyt wiarygodności wielkich mediów i pracujących w nich dziennikarzy, to otworzy się szansa dla nowej agory publicznej²⁶. Ten czas właśnie nadszedł.

Bibliografia

- Bielawski P., *Media publiczne – potencjalny fundament demokracji w Polsce*, w: *Media publiczne. System medialny w Polsce – pytania i dezyderaty*, red. P. Bielawski, A. Ostrowski, Wrocław 2010.
- Doktorowicz K., *Polski system mediów publicznych. Jak to się stało?*, w: *Media publiczne. System medialny w Polsce – pytania i dezyderaty*, red. P. Bielawski, A. Ostrowski, Wrocław 2010.
- Goban-Klas T., *Jak wolne mass media psują demokrację*, w: *Transformacje demokracji: doświadczenia, trendy, turbulencje, perspektywy*, red. L.W. Zacher, Warszawa 2011.
- Ociepka B., *Dla kogo telewizja? Model publiczny w postkomunistycznej Europie Środkowo-Wschodniej*, Wrocław 2003.

właścicieli” (2015 World Press Freedom Index, [online] <<https://rsf.org/en/ranking2015>>, dostęp: 20.08.2017); por. 2016 World Press Freedom Index, [online] <<http://rsf.org/en/ranking2016>>, dostęp: 20.08.2017.

²⁴ P. Bielawski, *Media publiczne – potencjalny fundament...*, w: *Media publiczne...*, s. 28.

²⁵ Między innymi: Beata Tadla, Jarosław Kulczycki, Marek Czyż, Tomasz Sekielski, Joanna Dunikowska, Tomasz Sygut, Małgorzata Serafin, Kamila Biedrzycka-Osica oraz Tomasz Lis, którego sztandarowy program, „Co z tą Polską?”, w Onecie zastąpił emitowany co tydzień „Tomasz Lis”.

²⁶ T. Goban-Klas, *Jak wolne mass media psują demokrację*, w: *Transformacje demokracji: doświadczenia, trendy, turbulencje, perspektywy*, red. L.W. Zacher, Warszawa 2011, s. 298.

Źródła internetowe

- 2015 World Press Freedom Index, [online] <<https://rsf.org/en/ranking2015>>, dostęp: 20.08.2017.
- 2016 World Press Freedom Index, [online] <<http://rsf.org/en/ranking2016>>, dostęp: 20.08.2017.
- Do KRRiTV trafiły dziesiątki skarg na TV. Widzów bulwersowały m.in. wypowiedzi Cejrowskiego, [online] <<http://www.wprost.pl/kraj/10068379/Do-KRRiT-trafily-dziesiatki-skarg-na-TVP-Widzow-bulwersowaly-min-wypowiedzi-Cejrowskiego.html>>, dostęp: 2.08.2017.
- Grela S., „Sytuacja w Trójce naprawiona”. „Nihilizm zlikwidowany”. *Straż Radia nie upuszcza „buntowników”*, [online] <<https://oko.press/sytuacja-trojce-naprawiona-nihilizm-zlikwidowany-straz-radia-wpuszcza-buntownikow/>>, dostęp: 15.03.2017.
- Krysztofik K., *TVP Info uderza „paskami grozy” w opozycję*, [online] <<https://wiadomosci.wp.pl/tvp-info-uderza-paskami-grozy-w-opozycje-6145539431647361a>>, dostęp: 20.07.2017.
- Lista dziennikarzy ofiar „dobrej zmiany”, [online] <<http://towarzystwodziennikarskie.org/>>, dostęp: 14.05.2017.
- Lista dziennikarzy ofiar „dobrej zmiany”, [online] <<http://www.press.pl/tresc/42865,lista-dziennikarzy-ofiar-dobrej-zmiany>>, dostęp: 4.04.2017.
- Nielsen Audience Measurement, [online] <<http://www.agbnielsen.pl/Raporty,tygodniowe,477.html>>, dostęp: 5.06.2017.
- Noch J., „Dobra zmiana” nie służy prawicowym mediom. Wszystkie tygodniki sympatyzujące z PiS zanotowały wielkie spadki sprzedaży, [online] <<http://natemat.pl/206501,dobra-zmiana-nie-sluz-y-prawicowym-mediom-wszystkie-tygodniki-sympatyzujace-z-pis-zanotowaly-wielkie-spadki-sprzedazy>>, dostęp: 22.04.2017.
- Nowak M., *Ringer Axel Springer Media: PiS zabrał nam reklamy. Straty liczymy w milionach*, [online] <<https://parezja.pl/ringier-axel-springer-media-pis-zabral-nam-reklamy-straty-liczymy-milionach/>>, dostęp: 21.06.2017.
- Olczyk E., *Robert Kwiatkowski o pracy w TVP*, [online] <<http://www.rp/Plus-Minus/308049933-Robert-Kwiatkowski-o-pracy-w-TVP.html#ap-2>>, dostęp: 6.08.2016.
- Rzeczkowski G., „Dobra zmiana” w mediach publicznych. Bitwa w kanałach, [online] <<http://www.polityka.pl/tygodnikpolityka/kraj/1655824,1,dobra-zmiana-w-mediach-publicznych.read>>, dostęp: 30.03.2016.
- Sowa B., *(Nie)dobra zmiana w TVP i Polskim Radiu. To najgorszy wizerunkowo rok*, [online] <<http://wiadomosci.dziennik.pl/media/artykuly/541005,nie-dobra-zmiana-w-tvp-i-polskim-radiu-publiczne-media-wpadki-wizerunkowe.html>>, dostęp: 27.01.2017.
- Szewczyk Ł., „Fakty” TVN wygrywają z „Wiadomościami” TVP1. Najwięcej traci „Teleexpress”, [online] <<https://media2.pl/media/141359-Fakty-TVN-wygrywaja-z-Wiadomosciami-TVP1.-Najwiecej-traci-Teleexpress.html>>, dostęp: 5.06.2017.
- Trójka z największym spadkiem, traci też Jedynka. Słaby start Polskie Radio 24, [online] <<http://www.wirtualnemedi.pl/artukul/trojka-z-najwiekszym-spadkiem-traci-tez-jedynka-slaby-start-polskie-radio-24#>>>, dostęp: 20.02.2017.
- TVP dyskryminuje konserwatywnych dziennikarzy? PiS składa wnioski do RPO, [online] <<http://m.newsweek.pl/polska/tvp-dyskryminuje-konserwatywnych-dziennikarzy—pis-sklada-wniosek-do-rpo,70317,1,1.html>>, dostęp: 14.03.2017.
- TVP nie ujawnia osób odpowiedzialnych za paski w TVP Info, [online] <<http://wiadomosci.onet.pl/kraj/tvp-nie-ujawnia-osob-odpowiedzialnych-za-paski-w-tvp-info/ymdh4dh>>, dostęp: 27.07.2017.
- Widzowie skarżą się na antyislamskie materiały „Wiadomości” i TVP Info oraz komentarze Wojciecha Cejrowskiego w „Minęła 20”, [online] <<http://www.wirtualnemedi.pl/artukul/widzowie-skarza-sie-na-antyislamskie-materialy-wiadomosci-i-tvp-info-oraz-komentarze-wojciecha-cejrowskiego-w-minela-20>>, dostęp: 3.08.2017.
- Wildstein zwalnia i nominuje, [online] <<https://finanse.wp.pl/wildstein-zwalnia-i-nominuje-6036385571439233a>>, dostęp: 14.03.2017.
- Zbytnewska K., *Nie-dobra zmiana w mediach*, [online] <<http://www.euractiv.pl/section/demokracja/news/nie-dobra/>>, dostęp: 25.04.2017.

Streszczenie

Media są nieodłącznym elementem krajobrazu współczesnego świata. W niezwykle silny sposób oddziałują na niemal wszystkie sfery społecznego życia, w największym zaś stopniu na świat polityki. Można powiedzieć, że od ich kondycji w dużej mierze zależy kondycja demokracji. Jednak w nawet najbardziej demokratycznych społeczeństwach media nie są niezależne. W mniejszym lub większym stopniu są podporządkowane temu, kto je finansuje. W przypadku mediów publicznych jest to kontrola państwa, z którego reprezentantami, politykami, pracownicy mediów muszą się liczyć. W Polsce zmianom na szczytach władzy zawsze towarzyszą też zmiany kadrowe w publicznym radiu i telewizji. Z kolejnymi prezesami przychodzą i odchodzą kolejni dziennikarze. Skala zwolnień nigdy jednak nie była tak wielka jak obecnie. Czy po wprowadzeniu przez rząd „małej” i „dużej” ustawy medialnej i reformie mediów publicznych, w których od kilku miesięcy trwają, bezpodstawne często, zwolnienia reporterów, wydawców i prowadzących, możliwe jest zapewnienie mediom i dziennikarzom swobody działania? Zaprezentowany artykuł jest refleksją nad obecną sytuacją polskich mediów, zarówno tych publicznych, jak i prywatnych, które po „dobrej zmianie” przechodzą największy od lat test na wiarygodność informacyjną, ale też na medialną chłonność.

The “Good Change” in Media: Who Benefited from It?

Summary

The media is an inherent element of the landscape in the contemporary world. It influences almost all spheres of social life in an unusually intense manner, which is particularly pronounced in the world of politics. It could be said that its condition heavily influences the condition of democracy. However, even in the most democratic societies, the media is not independent. To some extent, they tend to be subordinated to their main sponsors. For public media, it is the control of the state and, as a result, media employees have to take into account the views of state representatives and politicians. In Poland, the changes in the top establishment always entail personnel changes in public radio and television. As their bosses are changed, different journalists are employed and dismissed. However, the scale of dismissals has never been so large as it is now. Will it be possible, after passing the “small” and the “big” media law by the government and, after the reform of the Polish public media, (which has recently resulted in often unjustified dismissals of journalists, editors and programme hosts) to guarantee the freedom of the media and journalists? The following article serves as a reflection on the current situation of Polish media, both the public and private media, which have been put to the most difficult test in years for their informational credibility and media absorbency after the “good-change” was launched.

